

Zakboek voor een fossielvrije toekomst

Het klimaatakkoord van Parijs heeft in één klap de nog niet-ontgonnen voorraden aan steenkool, olie en gas waardeloos gemaakt. Dat gaat volgens Mathias Bienstman, auteur van *Op eigen kracht*, over de duizelingwekkende som van 111.000 miljard dollar en verklaart waarom de Amerikaanse president begin juni besloot uit het Verdrag van Parijs te stappen. Hoe moet het nu verder met de wereldwijde klimaatinspanningen en, dichter bij huis, met de klimaatplannen van ons land en het Vlaamse Gewest? Bienstmans boek biedt alvast enkele doordachte aanzetten. **Chris Dutry**

Al voor de tweede keer haalt de Amerikaanse lobby voor de fossiele energie de buit binnen. De eerste keer was onder president Bush jr., die uit het Kyoto-protocol stapte en prompt daarin gevolgd werd door Japan, Australië en Canada. Alleen de Europese Unie bleef trouw aan haar doelstellingen voor 2020. En nu is het dus president Trump die uit het klimaatverdrag van Parijs stapt.

Zo lijken we nog dichterbij een dramatische klimaatomslag te komen. Toch is er volgens Bienstman nog hoop. Het eerste deel van zijn boek over energietransitie biedt een beknopte geschiedenis van het klimaat-scepticisme in de VS, om eerst en vooral te begrijpen hoe Trump tot zijn beslissing kwam. In dat hoofdstuk lees je over de recente onthullingen dat de grote oliemaatschappijen, zoals Exxon en Shell, al in de jaren zeventig op de hoogte waren dat er een klimaatprobleem zat aan te komen door grootschalige fossiele energiewinning. Je verneemt er ook meer over de grote impact van de broers Koch die met veel geld een netwerk van klimaat-sceptici financierden, een ware 'kochtopus'.

Bienstman relateert de anticlimax na het sluiten van het Verdrag van Parijs eind 2015 door de recente uitstap van president Trump. De inspanningen van China en India zullen hun beloftes in Parijs allicht overtreffen met 2 tot 3 miljard ton CO₂, wat de toekomstige Amerikaanse extra CO₂-uitstoot van een half miljard ton ruimschoots compenseert. Toch valt de strijd tegen een uit de hand lopende klimaatverandering pas te winnen als iedereen meedoet. Daarbij is het cruciaal dat enkele grote landen een voortrekkersrol blijven spelen in de aanpak van het klimaatprobleem. Die voortrekker is momenteel China, maar de Europese Unie kan zeker nog een belangrijke rol spelen als ze erin slaagt haar innerlijke verdeeldheid door nationalistische tendenzen te overwinnen en opnieuw voor een echt Europees klimaatbeleid te gaan.

Meer dan groene stroom

Het tweede deel van *Op eigen kracht* titelt strijdvaardig: de bevrijding van olie, gas en kernenergie. Dat steen-

De winning van bruinkool en teerzanden wordt het eerste slachtoffer van de energietransitie

kool onvermeld blijft, is goed nieuws. Het is de meest koolstofrijke categorie van fossiele energie die haar beste tijd heeft gehad. Wat Trump zijn achterban ook mag wijsmaken rond 'clean coal', koolstofafvang (*carbon capture and storage*, kortweg CCS) is erg duur en kost zelf veel energie. Wel ziet Bienstman nog een rol voor gas weggelegd als tijdelijke back-up voor perioden van extreme koude of bewolkte en windstille dagen.

Zich verzetten tegen hernieuwbare energie is als blijven investeren in telefoonlijnen wanneer de gsm doorbreekt

De kernuitstap mag niet worden uitgesteld, en niet alleen omwille van de toenemende risico's. Goedkope nucleaire stroom verhindert immers dat groene stroomopwekking echt van de grond komt. Die lage stroomprijzen houden overigens geen rekening met de toekomstige gigantische kosten van de ontmanteling van de oude centrales en van de langdurige berging van kernafval. Die worden stiekem aan de komende generaties doorgeschoven.

In Vlaanderen is vandaag amper zes procent van alle energie en dertien procent van alle opgewekte stroom hernieuwbaar. Om tal van redenen moet het dichtbevolkte Vlaanderen richting kust kijken: naar de mogelijkheden van offshore-windenergie. Daar zijn de kosten per kilowattuur groene stroom onverwacht snel gedaald. Mede daardoor kwam eerder dit jaar een samenwerking tot stand tussen Nederland, Denemarken en Duitsland met het oog op de bouw van een kunstmatig energie-eiland op de Doggersbank. Daar wordt met windenergie bijna vijf keer zoveel stroom geproduceerd als ons land jaarlijks verbruikt. Ook onze eigen windparken moeten versneld worden gerealiseerd, vindt Bienstman. In dit tweede deel van zijn boek kijkt hij ook zowel naar de kansen als de belemmeringen voor een energietransitie in Vlaanderen. Dat verzet tegen hernieuwbare energie vergeleekt de auteur treffend met verder investeren in telefoonlijnen wanneer de gsm duidelijk doorbreekt. Voor een vergroening van het transport – een nog grotere uitdaging dan die van de stroomopwekking – voorziet de auteur een revolutie door elektrische wagens en zelfrijdende voertuigen. Ook voor 'groene warmte' is er nog een lange weg te gaan. Nu de aardgasleveringen uit Nederland vanaf 2020 dreigen stil te vallen, zouden de provincies Limburg en Ant-

werpen versneld moeten investeren in aardwarmte, restwarmte en waterstof. Het aandeel warmtepompen en zonneboilers is vandaag nog relatief klein. En er zijn nog maar weinig warmtenetten die gebruik maken van restwarmte van industriële processen voor verwarming van woningen, scholen of ziekenhuizen. Over kleinschalige houtverbranding voor privéwoningen lezen we hier weliswaar niks, terwijl dat toch iets heel anders is dan grootschalige verbranding van pellets in omgebouwde stroomcentrales.

Bienstman bekijkt kritisch de introductie van een duurzaam mobiliteitssysteem dat individueel autobezit in steden overbodig maakt en de openbare ruimte terugschenkt aan de stadsbewoners. Wanneer we het slecht aanpakken kunnen zelfrijdende auto's ervoor zorgen dat er nog meer verkeersdruk in de binnenstad ontstaat, maar er zijn óók kansen voor een autoluwe stad met veel voetgangers, fietsers en openbaar vervoer. De auteur eindigt met een oproep om de energietransitie te financieren met subsidies die anders naar fossiele brandstoffen gaan, en met een CO₂-heffing die fossiel energiegebruik ontmoedigt. Hij schetst een beeld van hoe de nabije toekomst eruit zou kunnen zien, al zal dat ook een radicale omslag in onze gedachten vragen, liefst nog voor ons klimaatstelsel een *point of no return* heeft bereikt.

- Op eigen kracht. De bevrijding van gas, olie en kernenergie, Mathias Bienstman, Borgerhoff & Lamberigts, 23 euro.

Wil je een exemplaar van 'Op eigen kracht' winnen?

www.gezinsbond.be/wedstrijden

Wil je op de hoogte blijven van alle acties en kortingen? Schrijf je in op onze digitale ledennieuwsbrief door je e-mailadres aan te vullen op mijn.gezinsbond.be

